

Fa cent anys dels acords Sykes-Picot, la divisió de l'Orient Mitjà entre França i el Regne Unit

Una línia al desert

TOMÁS ALCOVERRO

Beirut. Corresponsal

Marc Sykes, que amb Georges Picot va elaborar els famosos acords històrics que avui fan cent anys, sobre les despulles àrabs de l'imperi otomà, va proposar una *línia al desert* per dividir-los entre el Regne Unit i França, des de la ciutat mediterrània de Sant Joan d'Acre fins a Kirkuk, a Mesopotàmia. Aquell mapa continua sent una font de conflicte a la regió, fins a l'extrem que l'Estat Islàmic (EI) s'ha proposat d'esborrar-lo completament. Considera que és una herència colonial que no té res a veure amb el poble àrab.

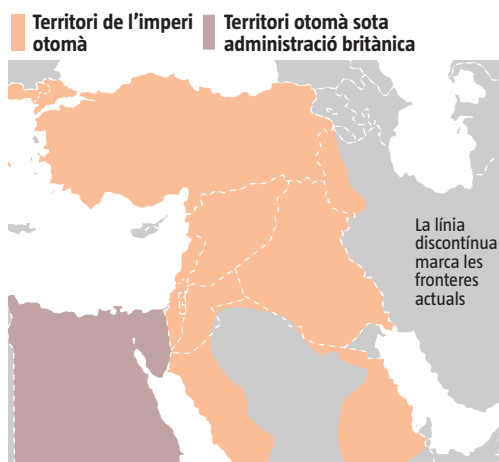
Sykes i Picot eren els ministres d'Afers Exteriors del Regne Unit i França, les potències que havien derrotat els otomans a la Primera Guerra Mundial. Va ser per això que a la conferència internacional de Versalles del 1919, i després a la de Ginebra, es va donar reconeixement al mandat anglès sobre el territori que ara és l'Iraq i Palestina, i al francès, sobre Síria i el Líban.

Georges Picot va desvincular el territori libanès de Síria, però ho va compensar afegint-hi Palestina. Tot i això, el Regne Unit, amb la declaració posterior de Balfour, del 9 de novembre del 1917, reconeixent la "casa jueva sobre Palestina", va donar peu a la tragèdia contemporània de l'Orient Mitjà. "Els àrabs -havia escrit Geoges Picot a la seva oficina del Quai d'Orsay- s'inclinen davant els fets consumats".

La partició de les províncies otomanes amb la separació de poblacions que havien estat sotmeses durant segles a la Sublim Porta, però que formaven comunitats confessionals o *milyet* reconeguts, va configurar el turbulent i desequilibrat mapa de la regió.

Els acords de Sykes-Picot, així com la declaració Balfour, van

1908 - IMPERI OTOMÀ

1916 - Acord de Sykes-Picot

2016 - Fronteres actuals

FONT: Elaboració pròpia

LA VANGUARDIA

ser la negació dels principis que havia establert el president dels Estats Units Woodrow Wilson. Ell havia parlat de "la primavera dels pobles orientals" quan va proclamar el dret a l'autodeterminació dels àrabs, jueus, kurds i armenis que, després d'haver viscut sotmesos a l'imperi oto-

INICI DE LA TRAGÈDIA

Picot va separar el Líban de Síria, però li va cedir Palestina, fins que els britànics van dir no

DAVANT LA TEORIA WILSON

Els acords anaven en contra de la filosofia dels EUA de donar llibertat als pobles

mà, ara havien conquerit la llibertat.

Una comissió oficial dels Estats Units va visitar Palestina, i al seu memoràndum enviat al president dels Estats Units van corroborar que els habitants estaven "al caire de la desesperació i rebutjaven el sionisme".

La Gran Guerra del 1914, el record del qual és encara molt viu

en aquests pobles -a Beirut, per exemple, l'estàtua de la cèntrica plaça dels Màrtirs representa els nacionalistes àrabs que van morir lluitant contra el domini de Constantinoble-, va sepultar imperis, no només l'otomà, sinó també el rus, l'austrohongarès i l'alemany.

La pau que va posar fi a la contesa va crear, així mateix, un nou Orient Mitjà amb estats nació fràgils, de fronteres artificials dictades per Sykes i Picot.

Avui es perfila vagament una època confusa de contorns incerts sobre la qual hi ha qui creu que els acords de Sykes-Picot s'esvaeixen. Noves forces locals, nous equilibris de poders internacionals i regionals, amb potències com l'Aràbia Saudita o l'Iran, hecatombes humanes i èxodes desesperats, sorgeixen amb violència.

Els acords de Sykes-Picot, com testifiquen els historiadors, van tenir una elaboració molt penosa, i molts cops van estar a punt d'anul·lar-se per les ambicions colonials de divisió geogràfica d'aquests pobles, especialment dels que pertanyen a la regió del Llevant.

En un llibre de Jean Lacouture i Gasan Tueni aparegut abans de la catàstrofe contemporània iniciada fa cinc anys amb les *pri-*

maveres àrabs, culminada amb les guerres de Síria, del Iemen i de Líbia, així com amb la renovada lluita entre sunnites i xiïtes a l'Iraq, es descriu l'època anterior com "un segle per a res".

"Quan estem gairebé als cent anys dels acords de Sykes i Picot -afirmaven a les pàgines del llibre- els pobles àrabs tornen a no ser amos del seu destí. Sota aquella *pax americana* ningú no creia que pogués créixer la llavor de la democràcia".

En aquella època, en una conferència sobre seguretat a l'Orient Mitjà, vaig anotar que "si les fronteres imposades fa un segle pels acords Sykes-Picot es van delinear al mapa, pots ser les noves podrien ser traçades amb sang".

Les victòries de l'EI a l'Iraq i Síria han alimentat tota mena d'especulacions davant un futur molt incert. Si bé una de les primeres accions de l'EI, després de la conquesta de Mossul, va ser desmantellar la frontera del desert entre l'Iraq i Síria, donant fe de la seva aspiració a fundar la *umma* o comunitat musulmana per sobre de les divisions d'origen colonial, cal tenir en compte que aquells acords van tenir el suport de certes elits locals que s'han aprofitat dels nous estats.

La desintegració de l'Orient

Mitjà pot durar molt de temps. La balcanització en entitats confessionals seria un reconeixement per a l'Estat jueu d'Israel.

El fracàs de l'Estat nacional, les dictadures àrabs que no han sabut promoure ni el desenvolupament econòmic ni la democràcia, les guerres intestines de

TENSÍO INTERNA

Algunes elits locals van donar suport als pactes i es van aprofitar dels nous estats

UN FUTUR INCERT

La desintegració de la regió podria durar molt de temps, però ser bona per a Israel

sunnites i xiïtes, els conflictes de les minories, l'enfrontament entre Washington i Moscou, no han estat provocats només pels infaustos acords Sykes-Picot, sinó també pels dirigents locals.

La crida a la guerra santa que van fer el califa d'Istanbul i el xerif de la Meca a la Primera Guerra Mundial torna a ressonar en aquestes terres. ●